

MTPI taikomų valstybės pagalbos taisyklių pakeitimas

Aiškinamoji pastaba

Siūlomi valstybės pagalbos moksliniams tyrimams, plėtrai ir inovacijoms sistemos pakeitimai yra tiesiogiai grindžiami tinkamumo patikros rezultatais – išsamia politikos analize, kuria vertinama, ar valstybės pagalbos taisyklės, priimtose modernizuojant valstybės pagalbą, atitinka paskirtį. Preliminarūs tinkamumo patikros rezultatai pateikti 2020 m. spalio 30 d. paskelbtame Komisijos tarnybų darbiname dokumente dėl tinkamumo patikros¹.

Tinkamumo patikros vertinimo rezultatai patvirtino, kad iš esmės 2014 m. įgyvendintos MTPI taikomos valstybės pagalbos taisyklės veikia gerai ir padeda ES skatinti MTPI veiklą nepagrįstai neiškraipant konkurencijos. Suinteresuotieji subjektai savo atsiliepimuose taip pat pripažino, kad po nelengvo prisitaikymo etapo, kurį nulėmė valstybės pagalbos modernizavimo peržiūra, yra svarbu, kad taisyklės išliktų stabilios.

Vis dėlto tinkamumo patikros vertinimas taip pat parodė, kad reikia atlikti keletą tikslinių techninių pakeitimų, siekiant dar labiau supaprastinti ir patikslinti MTPI sistemoje ir atitinkamuose BBIR straipsniuose nustatytų taisyklių taikymą. Iš jo taip pat matyti, kad šias taisykles reikia atnaujinti atsižvelgiant į rinkos ir technologijų pokyčius, siekiant sudaryti palankesnes sąlygas dvejopai Europos ekonomikos pertvarkai.

Iš tiesų valstybės pagalbos MTPI sistemos nuostatas papildė Bendrasis bendrosios išimties reglamentas (BBIR), kuriame nustatytos *ex ante* suderinamumo sąlygos, kuriomis remdamosi valstybės narės gali įgyvendinti valstybės pagalbos priemones iš anksto apie jas nepranešusios Komisijai. Kartu su valstybės pagalbos MTPI sistemos pakeitimais Komisija taip pat atlieka tikslinius BBIR pakeitimus, be kita ko, tikslinius su MTPI susijusių BBIR nuostatų pakeitimus.

Siekiant atsižvelgti į tai, kas išdėstyta pirmiau, į patikslintą moksliniams tyrimams, plėtrai ir inovacijoms taikomų valstybės pagalbos taisyklių sistemą įtraukti šie tiksliniai patobulinimai:

(1) Pirma, patikslintos šios apibrėžtys:

- a) *inovacijų grupėms taikoma apibrėžtis*. Pakeitimu siekiama patikslinti, kad skaitmeninių inovacijų centrai, numatyti, be kita ko, Skaitmeninės Europos programoje, gali būti laikomi inovacijų grupėmis, kaip apibrėžta MTPI sistemoje jau pateiktoje atitinkamoje apibrėžtyje. Šiuo pakeitimu siekiama visoms valstybėms narėms ir atitinkamiems suinteresuotiesiems subjektams suteikti aiškumo, kaip teikti nacionalinę paramą skaitmeninių inovacijų centrams, ir jis nekeičia dabartinės apibrėžties taikymo srities. Juo taip pat sudaromos sąlygos paaiškinti, kaip valstybės pagalbos taisyklėmis jau remiami svarbūs Komisijos prioritetai, tokie kaip Skaitmeninės Europos programa ir programa „Europos horizontas“, kuriomis siekiama remti tokia infrastruktūrą kaip skaitmeninių inovacijų centrai, skatinant bendradarbiavimą, tinklų kūrimą ir novatoriškus sprendimus;

¹ <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/2044-Fitness-check-of-2012-State-aid-modernisation-package-railways-guidelines-and-short-term-export-credit-insurance>.

- b) kitas tikslinis patikslinimas – **pramoninių mokslinių tyrimų, bandomosios taikomosios veiklos ir procesų ir organizacinių inovacijų diegimo** veiklos apibrėžčių patikslinimas. Tinkamumo patikra parodė, kad, siekiant palengvinti Komisijos pramonės strategijos ir skaitmeninės darbotvarkės įgyvendinimą, reikėtų patikslinti, kaip apibrėžtys taikomos IT, programinės įrangos, įskaitant dirbtinį intelektą ir kitas skaitmenines technologijas, kūrimui. Net jei su skaitmeninimu susijusi MTP ir inovacijų veikla nėra aiškiai nurodyta esamose apibrėžtyse, ji į esamas apibrėžtis jau įtraukta netiesiogiai. Todėl numatomais patikslinimais tebtų įtraukiamos aiškos nuorodos į skaitmeninimo veiklą, kad būtų aišku, jog apibrėžtys apima tose srityse vykdomą veiklą, taip padidinant taisyklių nuspėjamumą ir teisinį tikrumą. Šiais patikslinimais nedaromas poveikis apibrėžties taikymo sričiai ar reikalavimus atitinkančiai veiklai, kuriai ji taikoma;
- c) kiek tai susiję su **MVĮ inovacijų veikla**, per tinkamumo patikrą surinkti įrodymai patvirtina, kad dėl menko skaitmeninimo masto ir (arba) sunkumų gauti inovacijų paramos paslaugas šias įmones ir toliau veikia rinkos nepakankamumas, darantis poveikį jų inovaciniam pajėgumui. Tinkamumo patikra patvirtino, kad atitinkamos MTPI taikomos valstybės pagalbos taisyklės, susijusios su MVĮ teikiama inovacijų pagalba, tebegalioja ir tebėra aktualios. Tik kai kuriems suinteresuotiesiems subjektams trūksta aiškumo, koku mastu inovacijų pagalba MVĮ (kaip jau apibrėžta ir numatyta galiojančiose taisyklėse) sudaro sąlygas remti skaitmeninimo veiklą (pvz., remti mokslinių tyrimų infrastruktūros, technologijų infrastruktūros, inovacijų grupių teikiamas paslaugas). Todėl atitinkama apibrėžtis redaguota siekiant aiškiai nurodyti ir patikslinti, kad pirmiau minėta veikla jau atitinka paramos teikimo pagal esamą priemonę reikalavimus. Šis patikslinimas taip pat turėtų padėti stiprinti sąveiką su Komisijos investicijų prioritetais, nustatytais jos MVĮ ir pramonės strategijose.

- (2) **Antra, nustatyta apibrėžtis ir suderinamumo kriterijai, kuriais užtikrinama, kad parama technologijų infrastruktūrai atitiktų rinkos ir technologijų raidą ir skatintų prie dvejopos pertvarkos prisidedančias investicijas į mokslinius tyrimus, plėtrą ir inovacijas. Tai taip pat padės įmonėms, visų pirma MVĮ, plėtoti inovacijų veiklą, kurią vykdydamos ir naudodamos technologijų infrastruktūrą jos gali pasiūlyti novatoriškų būdų spręsti dabartinius visuomenės uždavinius, pavyzdžiui, susijusius su klimato kaita ir skubiu perėjimu prie skaitmeninių technologijų, laikantis žaliojo kurso ir pramonės strategijos tikslų.**

Pagal pakeistas taisykles numatoma, kad technologijų infrastruktūrą (skirtingai nei mokslinių tyrimų infrastruktūrą) daugiausia naudos pramonės sektorius, visų pirma MVĮ, siekdamas spręsti problemas, susijusias su tuo, kad trūksta rinkai artimesnių naujų neišbandytų technologijų bandymo įrenginių, skirtų jų kūrimui užbaigti prieš pateikiant rinkai.

Tiksliniai pakeitimai grindžiami esamomis valstybės pagalbos MTPI suderinamumo taisyklėmis, visų pirma taikomomis i) MTP projektų paramai bandomajai taikomajai veiklai (susijusiai su technologijų infrastruktūros testavimu ir masto didinimo veikla) ir ii) investicinei pagalbai mokslinių tyrimų infrastruktūrai.

Konkrečiau technologijų infrastruktūrai taikomos suderinamumo sąlygos nustatytos taip:

- i) taikoma apibrėžtis grindžiama Komisijos tarnybų darbiniam dokumente dėl technologijų infrastruktūros pateikta apibrėžtimi². Šią apibrėžtį parengė Mokslinių tyrimų ir inovacijų GD, remdamasis patirtimi, įgyta įgyvendinant programą „Horizontas 2020“ (apibrėžtis atitinka testavimo ir tobulinimo veiklą bandomosios taikomosios veiklos etapu). Tai leidžia užtikrinti valstybės pagalbos ir programos „Horizontas“ taisyklių terminijos nuoseklumą (to dažnai pageidavo mūsų suinteresuotieji subjektai);
- ii) technologijų infrastruktūra bus remiama taip pat, kaip ir mokslinių tyrimų infrastruktūra, t. y. teikiant paramą tik investicinėms sąnaudoms;
- iii) kalbant apie pagalbos dydį (pagalbos intensyvumą), bazinis pagalbos intensyvumas bus grindžiamas bandomajai taikomajai veiklai taikomu pagalbos intensyvumu (25 proc.), nes bandomosios taikomosios veiklos etapu technologijų bandymo ir tobulinimo veikla vykdoma naudojant technologijų infrastruktūrą³. Dėl to valstybės narės, užuot verčiamos investicinę pagalbą skirti kiekvienam bandomosios taikomosios veiklos projektui, vykdomam tam tikrų technologijų infrastruktūros naudotojų (dėl to atsiranda didelė administracinė našta), galės vienu metu remti investicijas į technologijų infrastruktūrą.

(3) Trečia, šiais pakeitimais bus sprendžiama neproporcingos administracinės naštos, su kuria susidūrė valstybės narės įgyvendindamos paramą pagal valstybės pagalbos moksliniams tyrimams, plėtrai ir inovacijoms sistemą, problema:

a) pakeistoje MTPI sistemoje nustatomos supaprastinta MTP projektų netiesioginių išlaidų apskaičiavimo metodika.

Siūlomu pakeitimu supaprastinamas tinkamų finansuoti MTP projektų išlaidų apskaičiavimas, sudarant sąlygas taikyti supaprastintą netiesioginių išlaidų apskaičiavimo metodiką. Šiuo metu pagal BBIR taisyklės valstybės narės gali taikyti supaprastintą išlaidų apskaičiavimo metodiką tik jei projektas arba veikla bent iš dalies finansuojami Sąjungos fondo (pvz., programos „Horizontas“, ESI fondų) lėšomis. Tinkamumo patikros rezultatai parodė, kad supaprastintą tinkamų finansuoti išlaidų apskaičiavimo metodiką reikėtų taikyti plačiau. Kadangi dažnai yra sunku patikrinti ir įrodyti faktines netiesiogines tinkamas finansuoti išlaidas, pagal supaprastintą netiesioginių išlaidų apskaičiavimo metodiką vadovaujančiosioms institucijoms gerokai paprasčiau teikti pagalbą MTP projektams. Be to, tinkamumo patikra rodo, kad nėra pagrindo šios galimybės netaikyti MTP projektams, finansuojamiems vien iš nacionalinių išteklių (įskaitant EGADP fondus). Nors supaprastintai netiesioginių išlaidų apskaičiavimo metodikai buvo pritarta daugeliu MTP atvejų, apie kuriuos buvo anksčiau pranešta, ši praktika iki šiol nebuvo įforminta;

b) taip pat įtraukiamas patikslinimas, kad ekonominės veiklos pagalbinio pobūdžio stebėseną, kaip apibrėžta MTPI sistemos 20 punkte, turi būti vykdoma 10 metų.

² <https://op.europa.eu/lt/publication-detail/-/publication/0df85f8b-7b72-11e9-9f05-01aa75ed71a1>.

³ Jeigu atliekamas išsamus vertinimas, įprastas pagalbos intensyvumas pagal atskirus pranešimus gali būti padidintas iki 40 proc.

To reikia, kad būtų užtikrintas derėjimas su Procedūrų reglamente nustatytu 10 metų senaties terminuⁱ, t. y. laikotarpiu, po kurio Komisija nebegali teisiškai prašyti grąžinti suteiktą pagalbą, ir išvengta stebėsenos vykdymo neapibrėžtą laikotarpį, nes net brangiausia MTP laboratorijos įranga po 10 metų beveik visiškai nusidėvi.

Neabejotina tai, kad šiuo metu kaip niekad reikalingos paprastos MTPI taikomos valstybės pagalbos taisyklės. Tikimės, kad tiksliniai techniniai taisyklių pakeitimai padės valstybėms narėms įgyvendinti viešosios paramos programas (skatinančias privačiąsias investicijas) negaištant laiko be reikalo, o įmonėms ir mokslinių tyrimų organizacijoms – kurti naujas technologijas. Šios naujos technologijos savo ruožtu paskatins žaliųjų ir skaitmeninių produktų ir paslaugų patekimą į rinką ir prisidės prie Europos ekonomikos pertvarkos pagal Žaliąjį kursą ir Skaitmeninės Europos programą iki 2030–2050 m. Nustačius aiškesnes taisykles, valstybės narės taip pat galės sutrumpinti laiką nuo paraiškos pateikimo iki faktinio pinigų skyrimo.

ⁱ [2015 m. liepos 13 d. Tarybos reglamentas \(ES\) 2015/1589, nustatantis išsamias Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 108 straipsnio taikymo taisykles](#), OL L 248, 2015 9 24, p. 9.